Homilia

en la solemnitat de Santa Tecla, festa major. Catedral de Tarragona, 23 de setembre de 2023

Molt estimats Vicaris Generals i Vicaris Episcopals, Degà i Capítol de la Catedral. Benvolguda Cancellera i personal de la cúria de l'Arquebisbat. Molt estimats preveres i diaques. Benvolgut Mons. Armand, president de l'Agència de Verificació i Promoció de les Universitats de la Santa Seu. Benvolgut Mons. Timotei, bisbe d'Espanya i Portugal de la Metropolia Ortodoxa Romanesa. P. Vasile, rector de la Parròquia Ortodoxa Romanesa de Tarragona i Reus. És un goig la vostra participació en aquesta festa que fa de la celebració d'avui un acte eminentment ecumènic.

Benvolgut Sr. Alcalde, regidores i regidors. Director General d'Afers Religiosos, Diputats i Diputades, Autoritats civils, militars i representants dels cossos de seguretat. Benvolguts membres de les ciutats germanes de Klagenfurt i de Pompeia. Estimat poble sant de Déu, estimada Orquestra i Coral, benvolgudes i benvolguts representants de les associacions, entitats i confraries de la ciutat. Estimats totes i tots en el Senyor.

Tornem a celebrar la festa de la gloriosa santa Tecla, patrona de la ciutat.

Avui fa un any, en aquest mateix moment de la celebració, recordava el text de les *Actes de Pau i Tecla*. Vèiem, com —en Tecla— la fermesa de la fe, la virginitat i l'audàcia van de la mà. És la vivència i aplicació de la paràbola de les verges prudents que se'ns acaba de proclamar a l'Evangeli.

Enguany voldria parlar-vos de l'inici del culte a la nostra Santa i extreure'n les conseqüències espirituals i pastorals que ens poden servir per al nostre avui eclesial.

La Universitat Rovira i Virgili, en la seva col·lecció *Recerca*, va publicar el març passat un llibre on recull diversos estudis sobre l'arribada del braç de santa Tecla, així com la vinculació de la Santa a l'Església de Tarragona.[1] Per cert, el llibre va ser presentat el divendres de la setmana passada a l'església de Sant Llorenç. En aquest meu comentari, segueixo algunes dades del treball de la Dra. Meritxell Pérez que es troba en aquesta obra, que ens reporta l'origen del culte a santa Tecla a la ciutat de Tarragona.[2] Intentaré, a més, contextualitzar les dades en el marc de reforma de l'Església universal que tenia lloc en aquells moments.

El primer document de la història de Tarragona on apareix una menció explícita a santa Tecla és la butlla del papa Urbà II *Inter primas Hispaniarum*, del dia 1 de juliol de l'any 1091. Es tracta d'un document importantíssim, perquè en ell el Papa demanava al bisbe de Vic, Berenguer Sunifred de Lluçà, que restablís la dignitat metropolitana de l'Església de Tarragona i, a més, com a nou arquebisbe, li indicava les ocasions més solemnes en què convenia fer ús del pal·li. En aquest punt, el document inclou una referència explícita a la festivitat de santa Tecla, verge, i dels sants Fructuós, Auguri i Eulogi, màrtirs.

Què havia passat? Perquè hem de saber que en el moment de caiguda de Tarragona en mans dels àrabs l'any 713 o 714, no hi ha cap esment d'un culte a santa Tecla. *L'Oracional de Verona*, que probablement s'emportà l'ar-

[1] Maria Bonet – Joan Menchon (coords.), *L'arribada del braç de Santa Tecla en el 700 aniversari. Història, patrimoni i cultura tradicional* (Recerca 56), Tarragona: URV 2023.

[2] Meritxell Pérez, «*In solemnitatibus Sanctæ Virginis Teclæ.* Origen documental i fites més rellevants del culte a santa Tecla en la Tarragona medieval», a Maria Bonet – Joan Menchon (coords.), *L'arribada del braç de Santa Tecla*, 13-35.

quebisbe sant Pròsper quan fugí de la invasió musulmana i que és el llibre litúrgic de l'Església de Tarragona de finals del segle VII, no té cap referència a santa Tecla, i, en canvi, té fins a cinc misses dedicades a sant Fructuós, amb un total de vint-i-tres oracions. ¿És que el culte a santa Tecla s'havia iniciat durant la dominació musulmana? No és probable, quan a més, no tenim indicis de vida cristiana a la ciutat durant aquesta època. A més, la jurisdicció eclesiàstica havia passat a l'Arquebisbat de Narbona.

A finals del segle XI es veia la necessitat d'alliberar la ciutat de Tarragona de mans dels àrabs i, al mateix temps, tornar a donar a l'antiga capital cristiana aquell prestigi que havia tingut a l'antigor, restablint la seva dignitat metropolitana.

Els bisbes catalans havien de jugar un paper molt actiu de redefinició, al mateix temps que hi afavoria una certa decadència de la seu metropolitana de Narbona, poc partidària de les directrius reformistes que eren impulsades pels papes de Roma. Cal dir que des de mitjans del segle XI es veia la necessitat d'una reforma en la vida de l'Església universal. Calia una major independència del poder civil, sobretot en el nomenament de bisbes i clergues; i també era necessària una reforma de la vida del clergat més d'acord amb l'Evangeli. Per a aquesta finalitat, convenia un retorn als orígens, a l'època apostòlica. Convenia que l'Església s'emmirallés en l'Evangeli de Jesús i en la vida dels primers cristians. L'inici de la materialització concreta d'aquesta reforma fou la redacció i aplicació de les vint-i-set normes conegudes com a *Dictatus Papæ,* que el papa Gregori VII va escriure l'any 1075, setze anys abans de la restauració de la nostra seu metropolitana. Havia començat l'anomenada Reforma Gregoriana, que implicà també una major centralització de l'Església en el bisbe de Roma, com a instància de control de tota la cristiandat. I, també, a partir de la força d'aquesta unificació, en l'exercici de la vida cristiana es potenciava una sublim inculturació de la fe en els diversos territoris que, tot i les divisions a nivell civil o polític, aconseguia la unitat cristiana. Havíem arribat a l'anomenada *societas cristiana* medieval, amb totes les seves llums i ombres.

I a casa nostra què estava passant? Els bisbes catalans estaven convençuts que calia secundar les reformes vingudes de Roma. Va ser el bisbe de Vic, Berenguer Sunifred, qui més va impulsar el programa de reforma dins l'Església catalana. Ja cap a l'any 1080, veient la relaxació de la vida religiosa que hi havia entre la comunitat del Capítol de la Catedral de Vic, havia resolt expulsar tots els canonges de la Catedral, poc partidaris de les reformes proposades. Al mateix temps, va ser el responsable d'incentivar l'interès dels Papes pels assumptes eclesials d'aquestes terres, fins al punt que, en alguna de les seves sovintejades anades a Roma, aconseguí centrar l'atenció del papa Urbà II en la restitució dels drets metropolitans a l'Església de Tarragona.

En aquest sentit, sabem que l'any 1088, dos anys abans de la Butlla de restauració de la seu de Tarragona, el bisbe Berenguer Sunifred havia anat a Roma decidit a convèncer Urbà II de la necessitat de restaurar la seu episcopal de Tarragona. Simultàniament, s'havia endegat una campanya per persuadir el comte Ramon Berenguer II i els membres de la noblesa catalana dels beneficis polítics de poder conquerir la ciutat de Tarragona. Quan l'any 1090 això pogué tenir lloc, tan sols mancava restaurar la seu metropolitana. D'aquí que el 1091 el Papa signés la cèlebre butlla *Inter primas Hispaniarum*, que restaurava la nostra seu.

Berenguer Sunifred havia guanyat la partida. En aquest punt, l'argument dels orígens apostòlics, pròpia de la reforma impulsada per Roma, hauria d'esdevenir essencial en l'origen del culte a santa Tecla a Tarragona. Es tractava d'evidenciar la necessitat que l'Església restablís aquell estat original d'època apostòlica que havia estat indegudament alterat pel pas del temps. La difusió del ritus romà en detriment del visigòtic anava en la mateixa direcció. Vincular, a partir d'aquest moment, santa Tecla com a titular de la metròpoli eclesiàstica restaurada, permetia presentar la seu episcopal de Tarragona —i això enfront de la de Narbona— com una Església d'origen paulí, és a dir, d'origen apostòlic, però, a més, com una Església individualitzada i amb personalitat pròpia d'entre les que professaven un origen apostòlic de filiació paulina. Cal afegir que, de fet, la devoció a santa Tecla, sobretot a través d'Egipte, havia esdevingut popular en el món cristià i havia anat penetrant a Occident, com es mostra a Tarragona mateix, amb l'epígraf sepulcral del segle V trobat en els terrenys veïns a la necròpolis del Francolí, on s'esmenta que allà hi ha la sepultura d'una dona verge, provinent d'Egipte i de nom Tecla. Però això no significa que a Tarragona hi hagués

cap culte a santa Tecla fins al moment de la restauració de la seu metropolitana.

És la jerarquia eclesiàstica de la mà de Berenguer Sunifred qui decideix aquest culte, ratificat per la butlla del papa Urbà II. Aleshores, la metròpolis restaurada podria aparèixer als ulls dels papes de Roma i als ulls de tota la cristiandat com una institució deixebla i hereva de l'apòstol sant Pau, fet que alhora insistia en els seus orígens apostòlics. Berenguer Sunifred no deixà passar l'oportunitat i s'erigí en portaveu de les ànsies d'independència dels bisbes catalans respecte de la dependència eclesiàstica de Narbona. I, per tal d'assolir-ho, s'apropià del símbol de Tecla d'Iconi i el lligà per sempre més a Tarragona. Amb l'adopció de Tecla com a nova titular de la seu restaurada, l'Església de Tarragona es presentava al món amb les mateixes credencials que el símbol de la verge d'Iconi havia assumit des de la mateixa antiguitat: En primer lloc, deixebla de Pau i, per tant, se subratllava l'origen i la tradició apostòlica de filiació paulina de l'Església. En segon lloc, Tecla era verge i, per tant, esposa de Crist. En tercer lloc, Tecla era, com Pau, evangelitzadora, anunciadora de l'Evangeli i, per tant, apòstol de Jesucrist. En quart lloc, Tecla era defensora de la fe genuïna i autèntica que ens ve dels orígens apostòlics. I, finalment, en cinquè lloc, Tecla esdevenia triomfant davant les adversitats, amb tota aquella sèrie de martiris inconclusos que ens reporten les *Actes de Pau i Tecla* i que tan bellament va esculpir el gran escultor Pere Joan a la primera meitat del segle XV en el retaule admirable i únic de la nostra Catedral.

Benvolgudes i benvolguts, nosaltres som els hereus d'aquesta història que acabo de resumir. Amb l'explosió popular de devoció i culte de fa set-cents anys —quan va arribar la relíquia—, aquella festa celebrada gairebé en els àmbits merament eclesiàstics de Tarragona arribaria a tot el poble, esdevenint la festa antropològica per excel·lència que, any rere any, rememorant aquella entrada, celebrem en la processó de la tarda.

Davant aquest llegat admirable, davant aquests fets que marquen l'origen de la nostra festivitat, ¿quines lliçons espirituals i pastorals en podem treure? ¿què ens diuen per al nostre avui eclesial? Doncs nosaltres, Església de Tarragona del segle XXI, tenim també, com es va fer en el moment de la restauració de la seu metropolitana, la necessitat de retornar als nostres orígens cristians, és a dir, a l'època de Pau i Tecla, a l'època apostòlica, a l'esperit dels primers temps de l'Església, quan —com afirma sant Ireneu— «la sang de Crist encara era calenta» i quan «encara ressonava la predicació dels Apòstols»[3]. És el que ens va demanar el concili Vaticà II i el nostre concili provincial Tarraconense, és el que intentem explicitar a la nostra arxidiòcesi amb les reformes estructurals i —per què no—, també espirituals dels moments que vivim.

Estem en ple Sínode, i el papa Francesc vol que «pugui afavorir la comprensió de la sinodalitat com a dimensió constitutiva de l'Església, i ajudar a tots a viure-la en un camí de germans i germanes que testimonien l'alegria de l'Evangeli».[4]

Com a Església diocesana hi hem participat i hem de continuar en aquest esperit i sintonia. Deixeu-m'ho dir d'una altra manera: el Sínode no ens ha estat aliè perquè —a més de la participació diocesana tinguda el curs passat— és a la base de la reforma de l'Església de casa nostra. D'aquí les Unitats pastorals, la reforma dels arxiprestats, la nova organització de la cúria i, sobretot, les prioritats pastorals. Tot això ho estem fent perquè som conscients de la necessitat d'una renovació pastoral sempre a redós de la *caritat* que ha de presidir les nostres accions.

A finals del segle XI, l'Església va tenir l'audàcia de fixar els ulls en l'Església primitiva i en el testimoniatge martirial dels primers temps. Que els nostres màrtirs il·luminin avui també el nostre present i futur eclesials, perquè, com hem resat i cantat en el salm de la missa d'avui, «el Senyor ens ha escoltat, res no ens espanta». Amén.

[3] Sant Ireneu, *Adv. Hær.,* 1, 1, 10, 2.

[4] Francesc, Reflexió després de la Pregària de l'Àngelus (16-X-2022) [en línia], <https://www.vatican.va/content/francesco/es/angelus/2022/documents/20221016-angelus.html> [Consulta: 13 setembre 2023].